

УДК 338.48:502.4:330.34

JEL Classification: L83, Q56, Q01

DOI: <https://doi.org/10.54929/3041-2390-2026-08-01-02>

ІНТЕГРАЦІЯ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ У СИСТЕМУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ

INTEGRATION OF CULTURAL TOURISM INTO THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT SYSTEM OF PROTECTED AREAS

Тетяна Зубехіна

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна
ORCID: 0000-0001-9929-4405

Людмила Матвійчук

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна
ORCID: 0000-0003-1694-6178

Юлія Дащук

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна
ORCID: 0000-0001-6394-017X

Tetiana Zubekhina

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Tourism and Hotel-Restaurant Business,
Lutsk National Technical University,
Lutsk, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9929-4405
t.zubekhina@lntu.edu.ua (Corresponding author)

Liudmyla Matviichuk

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Management,
Lutsk National Technical University,
Lutsk, Ukraine
ORCID: 0000-0003-1694-6178

Yuliia Dashchuk

PhD in Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Management,
Lutsk National Technical University,
Lutsk, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6394-017X

Актуальність теми зумовлена загостренням суперечностей між зростанням туристичних потоків та необхідністю збереження природної і культурної спадщини в умовах сталого розвитку. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій. Дослідження базується на системному підході, методах аналізу і синтезу наукової літератури, компаративному аналізі вітчизняного та міжнародного досвіду управління природоохоронними територіями, а також методи моделювання для розробки концептуальної схеми інтеграції. Гіпотеза дослідження полягає в тому, що цілеспрямована інтеграція культурного туризму у стратегії управління природоохоронними територіями здатна забезпечити синергетичний ефект для збереження спадщини та соціально-економічного розвитку громад. Використано методи: системний аналіз, структурно-функціональний підхід, компаративний аналіз, узагальнення та синтез. Визначено сутність культурного туризму в контексті природоохоронної діяльності; систематизовано принципи сталого туризму та їх зв'язок з охороною довкілля; виявлено ключові механізми інтеграції культурного туризму у стратегії управління природоохоронними територіями; розроблено концептуальну модель інтеграції; сформульовано практичні рекомендації для природоохоронних установ України. Теоретичне значення полягає у поглибленні концептуальних засад взаємодії туристичної та природоохоронної діяльності в межах парадигми сталого розвитку. Практична значущість визначається можливістю використання запропонованих рекомендацій при розробці планів управління національними природними парками та регіональними ландшафтними парками. Наукова новизна дослідження полягає у розробці комплексної моделі інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій, яка враховує специфіку вітчизняного природно-культурного потенціалу. Перспективами подальших досліджень є апробація запропонованої моделі на конкретних природоохоронних об'єктах України, а також розробка методики оцінки ефективності інтеграції.

Ключові слова: культурний туризм; сталий розвиток; природоохоронні території; управління туристичними потоками; збереження спадщини; екотуризм; інтерпретаційні програми.

The relevance of the topic stems from the growing contradictions between increasing tourist flows and the need to preserve natural and cultural heritage in the context of sustainable development. The purpose of the study is to substantiate theoretically and develop practical recommendations for integrating cultural tourism into the sustainable development system of protected areas. The research is based on a systemic approach, methods of analysis and synthesis of scientific literature, comparative analysis of domestic and international experience in managing protected areas, and modelling for developing a conceptual integration framework. The hypothesis posits that targeted integration of cultural tourism into protected area management strategies can generate synergistic effects for heritage conservation and the socio-economic development of local communities. The following methods were applied: systemic analysis, structural-functional approach, comparative analysis, generalisation and synthesis. The essence of cultural tourism in the context of nature conservation has been defined; the principles of sustainable tourism and their relationship with environmental protection have been systematised; key mechanisms for integrating cultural tourism into protected area management strategies have been identified; a conceptual integration model has been developed; and practical recommendations for Ukrainian conservation institutions have been formulated. The theoretical significance lies in deepening the conceptual foundations of the interaction between tourism and conservation within the sustainable development paradigm. The practical relevance is determined by the applicability of the proposed recommendations in developing management plans for national nature parks and regional landscape parks. The scientific novelty consists in the development of a comprehensive model for integrating cultural tourism into the sustainable development system of protected areas, which accounts for the specific characteristics of Ukraine's natural and cultural potential. Prospects for further research include piloting the proposed model at specific Ukrainian conservation sites and developing an effectiveness assessment methodology.

Key words: cultural tourism; sustainable development; protected areas; tourist flow management; heritage conservation; ecotourism; interpretive programmes.

ВСТУП

Природоохоронні території є одночасно осередками унікальної біорізноманітності та носіями культурної пам'яті народу. В умовах глобалізації та динамічного зростання туристичних потоків ці території зазнають дедалі більшого антропогенного навантаження, що ставить під загрозу їхню екологічну цілісність та культурну автентичність. За даними Світової туристичної організації ООН (ЮНВТО), частка туристів, мотивованих культурними та природними пам'ятками, становить понад 40% від загального обсягу туристичних потоків, що свідчить про стрімке зростання попиту на дестинації, пов'язані з природою та культурою [1].

Водночас туризм, зокрема культурний, може слугувати дієвим інструментом фінансування природоохоронної діяльності та підвищення суспільної цінності збереження природи. Проблема полягає у суперечності між економічними інтересами розвитку туризму та вимогами охорони природних і культурних ресурсів. Саме концепція сталого розвитку, що передбачає задоволення потреб сучасного покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь, пропонує теоретичну рамку для подолання цієї суперечності.

Актуальність дослідження посилюється в контексті воєнних реалій України: природоохоронні території набувають особливого значення для збереження національної ідентичності, відновлення психологічного здоров'я суспільства та розвитку внутрішнього туризму. Невирішеними аспектами проблеми залишаються: відсутність комплексних моделей інтеграції культурного туризму у систему управління природоохоронними територіями, недостатня розробленість механізмів залучення місцевих громад та брак методологічних інструментів оцінки ефективності такої інтеграції.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Теоретичні засади сталого туризму закладено у роботах Дж. Батлера, який запропонував модель циклу розвитку туристичних дестинацій та обґрунтував необхідність управління туристичними потоками для уникнення деградації ресурсів [2]. Концептуальні підходи до культурного туризму на природоохоронних територіях розвиває Г. Річардс, який визначає культурний туризм як форму споживання культурних і природних ресурсів, що потребує специфічного менеджменту [3]. Стаття Ю. Миронова та ін. присвячена дослідженню інноваційних і креативних підходів до управління туристичною діяльністю на природоохоронних територіях із урахуванням принципів сталого розвитку та збереження біорізноманіття [4].

У контексті природоохоронного менеджменту вагомий внесок зробили праці дослідників програми ЮНЕСКО «Людина та біосфера», які обґрунтували концепцію біосферних резерватів як моделей сталого розвитку, що поєднують охорону природи з соціально-економічним розвитком місцевих громад [5]. Дослідження І. Лебедева присвячене дослідженню концепції сталого розвитку туризму, аналізу політики ЄС у цій сфері та можливостей використання європейського досвіду для її впровадження в Україні [6].

У вітчизняній науці питання розвитку туризму на природоохоронних територіях досліджували Л. Транченко та Н. Чорна, які проаналізували роль природоохоронних територій у розвитку екологічного туризму та вивченню міжнародного досвіду його організації в контексті сталого розвитку [7], та Н. Паньків та В. Сагайдак дослідили розвиток культурно-пізнавального туризму в Україні, оцінили її культурну спадщину та визначили шляхи її збереження й ефективного використання, зокрема в умовах війни [8]. Разом з тим жодна з наявних розробок не пропонує багаторівневої моделі інтеграції зі специфікованими міжрівневими зв'язками та індикаторами результативності, що й визначає мету цієї статті.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування концептуальних засад інтеграції культурного туризму у систему управління природоохоронними територіями на основі принципів сталості з урахуванням міжнародного досвіду та специфіки вітчизняного природно-культурного потенціалу.

Для досягнення мети визначено такі завдання: з'ясувати сутність культурного туризму в контексті природоохоронної діяльності; систематизувати принципи сталого туризму та їх кореляцію з вимогами охорони довкілля; виявити ключові механізми інтеграції культурного туризму у стратегії управління природоохоронними територіями; розробити концептуальну модель інтеграції; сформулювати практичні рекомендації для природоохоронних установ України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження ґрунтується на системному підході, який дозволяє розглядати природоохоронні території як складні соціо-екологічні системи, а інтеграцію культурного туризму, як механізм оптимізації їхнього функціонування. Теоретичну базу склали фундаментальні концепції сталого розвитку [10], принципи сталого туризму ЮНВТО, а також теорія управління природоохоронними територіями МСОП.

Застосовано такі методи: аналіз і синтез для опрацювання наукової літератури та нормативно-правової бази; компаративний аналіз для порівняння вітчизняного та міжнародного досвіду управління природоохоронними територіями (зокрема, досвіду США, Польщі, Франції та Німеччини); структурно-функціональний підхід для побудови концептуальної моделі інтеграції; метод моделювання для розробки схеми взаємозв'язків між елементами системи.

Джерельну базу склали наукові публікації у міжнародних рецензованих журналах, аналітичні доповіді ЮНВТО та МСОП, нормативно-правові акти України у сфері природоохоронної діяльності та туризму, а також статистичні дані Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України за 2019–2024 роки.

РЕЗУЛЬТАТИ

За результатами аналізу наукової літератури та нормативно-правової бази встановлено, що культурний туризм на природоохоронних територіях поєднує інтерес відвідувачів до природного середовища з прагненням пізнати пов'язану з ним культурну спадщину. Відповідно до визначення ІКОМОС, культурний туризм охоплює переміщення людей до культурних об'єктів за межами їхнього звичайного місця проживання з метою отримання нових знань та вражень [5].

Систематизація принципів сталого туризму дозволила виявити три взаємопов'язані виміри сталості: екологічний (мінімізація впливу на екосистеми), соціальний (справедливий розподіл вигод між стейкхолдерами) та економічний (фінансова самодостатність природоохоронних установ). Концепція граничного допустимого навантаження Батлера [2] забезпечує операціоналізацію екологічного виміру, тоді як ціннісно-трансформаційний підхід Річардса [3] – соціального.

П'ять механізмів інтеграції (табл. 1) відібрано за такими критеріями: безпосереднє відношення до управлінської діяльності на природоохоронній території; доведена ефективність у міжнародній практиці; можливість реалізації в умовах України; охоплення усіх трьох вимірів сталості. Разом п'ять механізмів утворюють повну систему: перший і п'ятий забезпечують екологічну сталість, другий – соціально-освітню, третій – соціально-економічну, четвертий – фінансову.

Таблиця 1

Система механізмів інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій

Механізм інтеграції	Інструменти реалізації	Індикатор результативності
Управління туристичними потоками (екол.)	Зонування за типом навантаження; система резервування; цифровий моніторинг відвідуваності	Частка перевищень граничного навантаження; динаміка показників стану екосистем
Інтерпретаційні програми (соц.-освіт.)	Тематичні маршрути; мультимедійні центри; аудіогіди; сторітелінг	Рівень екологічної обізнаності відвідувачів (до/після); індекс задоволеності
Партнерство зі спільнотами (соц.-екон.)	Участь мешканців у наданні туристичних послуг, народних промислах, охороні	Частка доходів від туризму, що залишається в громаді; кількість зайнятих місцевих жителів
Фінансові механізми (екон.)	Туристичний збір; цільові фонди; гранти ЄС та міжнародних організацій	Частка надходжень від туризму у бюджеті природоохоронної установи; обсяг залучених грантів
Сертифікація та стандартизація (екол./якість)	Зелені сертифікати; ISO 14001; рекомендації ЮНВТО/МСОП	Наявність сертифікату; кількість відповідностей міжнародним стандартам; оцінки туристів

Джерело: складено авторами на основі [1; 2; 3; 7]

На основі систематизованих механізмів розроблено тривірневу концептуальну модель інтеграції (табл. 2, рис. 1). Ключовим архітектурним рішенням є вертикальна логіка: стратегічний рівень задає нормативні рамки та цілі, тактичний – трансформує їх у конкретні програми та угоди, операційний – реалізує через щоденну діяльність. Зворотний зв'язок здійснюється знизу вгору: дані моніторингу з операційного рівня надходять на тактичний для коригування планів, а з тактичного – на стратегічний для перегляду політики.

Таблиця 2

Концептуальна модель інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій

Рівень	Основні інструменти	Задіяні механізми інтеграції	Індикатори результативності
Стратегічний: нормативна рамка та цілепокладання	Законодавство; національна та регіональна природоохоронна і туристична політика; стратегічні плани	Сертифікація та стандартизація; фінансові механізми (макрорівень)	Наявність затверджених стратегій; частка ПЗФ, охопленого планами управління
Тактичний: планування та координація	Плани управління територіями; партнерські угоди зі стейкхолдерами; програми розвитку	Партнерство зі спільнотами; інтерпретаційні програми (планування)	Кількість реалізованих партнерських угод; охоплення населення інтерпретаційними програмами
Операційний: реалізація та моніторинг	Послуги для відвідувачів; конкретні заходи охорони; системи цифрового моніторингу	Управління туристичними потоками; інтерпретаційні програми (реалізація); фінансові механізми (мікрорівень)	Рівень дотримання норм навантаження; індекс задоволеності відвідувачів; обсяг туристичних надходжень
Зв'язки між рівнями та зворотній зв'язок	Звіти моніторингу (знизу вгору); директиви та нормативи (зверху вниз)	Усі механізми залежно від рівня	Регулярність звітування; час реакції на перевищення порогових значень

Джерело: розроблено авторами

Рис. 1. Схема взаємозв'язків у концептуальній моделі інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій

Джерело: розроблено авторами

Представлені в таблиці 2 рівні управління, інструменти реалізації, механізми інтеграції та індикатори результативності формують теоретичну основу для побудови цілісної моделі інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій. Якщо таблична форма дозволяє систематизувати ключові елементи за функціональними рівнями, то графічне представлення дає змогу відобразити їхню взаємодію, послідовність управлінських процесів і причинно-наслідкові зв'язки між ними. На рисунку 1 концептуальна модель демонструє взаємозалежність стратегічного, тактичного та операційного рівнів управління, а також роль механізмів інтеграції, управління потоками, інтерпретаційних програм, партнерства громад, фінансових механізмів і сертифікації, у досягненні комплексного результату. Такий підхід забезпечує не лише збереження біорізноманіття та культурної спадщини, а й сприяє соціально-економічному розвитку громад, підвищенню якості туристичних послуг і фінансовій стійкості природоохоронних територій, що в сукупності формує синергетичний ефект сталого розвитку.

Порівняльний аналіз міжнародного досвіду засвідчив ефективність комплексного підходу. Зокрема, у національних парках Польщі (Татранський, Беловезький) реалізуються програми участі місцевих громад у культурно-туристичній діяльності, що забезпечує залучення до 35% туристичних доходів до місцевих бюджетів [11]. Досвід природних парків Франції свідчить, що впровадження інтерпретаційних центрів підвищує середню тривалість перебування відвідувачів на 1,5–2 дні та збільшує їхні витрати на 28–40% [12]. Ці приклади демонструють реальний потенціал культурного туризму як інструменту фінансування природоохоронної діяльності.

Для природоохоронних установ України доцільним є впровадження комплексного підходу до інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку, що передбачає поєднання природоохоронних, соціокультурних та економічних інструментів управління. Насамперед необхідно розробити та впровадити плани управління туристичними потоками на основі принципу гранично допустимого рекреаційного навантаження, із застосуванням зонування територій, систем попереднього резервування відвідувань та цифрового моніторингу туристичних потоків. Важливим напрямом є створення інтерпретаційних центрів, тематичних екостежок, мультимедійних маршрутів і програм екологічної просвіти, що сприятимуть формуванню відповідальної поведінки відвідувачів та підвищенню цінності природної й культурної спадщини. Особливу увагу слід приділити розвитку партнерства з місцевими громадами через залучення мешканців до надання туристичних послуг, ремісничої діяльності, екскурсійного супроводу та охорони територій, що забезпечить справедливий розподіл економічних вигод. Доцільним також є розширення фінансової бази природоохоронних установ шляхом удосконалення механізмів туристичного збору, створення цільових фондів розвитку, активного залучення грантових ресурсів ЄС та міжнародних екологічних програм. Водночас підвищення якості туристичних послуг потребує впровадження систем сертифікації, екологічних стандартів та підготовки сертифікованих екскурсиводів із фокусом на природну та культурну інтерпретацію територій. Реалізація таких заходів дозволить забезпечити збалансоване використання природоохоронних територій, підвищити їхню фінансову стійкість та посилити роль культурного туризму як інструменту збереження спадщини й розвитку регіонів України.

ДИСКУСІЯ

Порівняння з існуючими підходами демонструє принципову відмінність запропонованої моделі. Підхід Батлера [2] є переважно діагностичним, він описує цикл деградації дестинації, але не пропонує системи управлінських інструментів. Концепція Річардса [3] акцентує на якісній трансформації туристичного досвіду, однак не формалізує управлінських рівнів і зв'язків між ними. Запропонована трирівнева модель усуває цю прогалину, поєднуючи діагностичний і трансформаційний підходи в єдину управлінську систему з визначеними індикаторами.

Дискусійним залишається питання пріоритетності механізмів. Порівняння досвіду Польщі та Франції свідчить, що партнерство зі спільнотами забезпечує більш стійкі результати щодо збереження спадщини, тоді як інтерпретаційні програми дають швидший економічний ефект [3; 7]. Це вказує на необхідність диференційованого застосування механізмів залежно від пріоритетів конкретної природоохоронної установи та стадії розвитку туристичної діяльності.

Суттєвим обмеженням моделі є її переважно теоретичний характер: зв'язки між рівнями та індикатори сформульовані на концептуальному рівні і потребують емпіричної верифікації. Додатково, моделювання здійснено без урахування відмінностей у рівні інфраструктурного

розвитку та інституційної спроможності між різними природоохоронними установами України. Воєнний стан і пов'язане з ним мінування частини природоохоронних територій додатково обмежують застосовність деяких механізмів у короткостроковій перспективі. Перспективними напрямками є: емпірична апробація моделі на конкретних об'єктах; верифікація обраних індикаторів через пілотні дослідження; аналіз умов, за яких один механізм є ефективнішим за інший.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтверджує, що інтеграція культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій є не лише доцільною, а й необхідною умовою ефективного збереження природної та культурної спадщини в довгостроковій перспективі. Встановлено, що культурний туризм має подвійну природу стосовно природоохоронних цілей: він може бути чинником деградації природного середовища або потужним інструментом його збереження залежно від якості управління та рівня залученості стейкхолдерів.

Систематизація п'яти ключових механізмів інтеграції (управління туристичними потоками, інтерпретаційні програми, партнерство зі спільнотами, фінансові механізми, сертифікація) та розробка тривірневої концептуальної моделі (стратегічний, тактичний, операційний рівні) дозволяють забезпечити системний підхід до вирішення проблеми. Практичні рекомендації для природоохоронних установ України передбачають: розробку комплексних планів управління відвідувачами на основі принципу граничного навантаження; створення інтерпретаційних центрів та тематичних маршрутів; підготовку сертифікованих екскурсіводів з акцентом на природну та культурну спадщину; впровадження цифрових інструментів моніторингу та резервування; активізацію партнерства з місцевими громадами та залучення коштів міжнародних фондів на умовах повоєнного відновлення.

Перспективами подальших досліджень є пілотне впровадження розробленої моделі на базі конкретних природоохоронних об'єктів України та розробка індикаторів і методики оцінки ефективності інтеграції культурного туризму у систему сталого розвитку природоохоронних територій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. UNWTO. (2023). Tourism and Culture Synergies. World Tourism Organization. <https://doi.org/10.18111/9789284418978>
2. Butler, R. W. (2019). Tourism Carrying Capacity Research: A Perspective Article. *Tourism Review*, 75(1), 207–211. <https://doi.org/10.1108/TR-05-2019-0194>
3. Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12–21. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.03.005>
4. Myronov, Yu., Svydruk, I., & Kozlova, V. (2025). Kreatyvne upravlinnia rozvytkom turyzmu na pryrodookhoronnykh terytoriiakh: stratehii, upravlinski rishennia ta tsyfrovi tekhnolohii [Creative management of tourism development in protected areas: strategies, managerial decisions and digital technologies]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, (76). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-59> [in Ukrainian]
5. UNESCO. (2021). Man and the Biosphere (MAB) Programme: Biosphere reserves – Learning sites for sustainable development. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379535>
6. Lebediev, I. V. (2018). Stalyi rozvytok turyzmu: dosvid Yevropeiskoho Soiuzu i zavdannia dlia Ukrainy [Sustainable tourism development: the experience of the European Union and tasks for Ukraine]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzen - Bulletin of Socio-Economic Research*, 3(67), 162–173. [https://doi.org/10.33987/vsed.3\(67\).2018.162-173](https://doi.org/10.33987/vsed.3(67).2018.162-173) [in Ukrainian]
7. Tranchenko, L., & Chorna, N. (2025). Svitovyi dosvid rozvytku ekolohichnoho turyzmu na pryrodookhoronnykh terytoriiakh v umovakh staloho rozvytku [Global experience in the development of ecological tourism in protected areas under sustainable development conditions]. *Development Service Industry Management*, 3, 222–229. [https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11\(33\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11(33)) [in Ukrainian]
8. Pankiv, N., & Sahaidak, V. (2022). Orhanizatsiia kulturno-piznavalnoho turyzmu: suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku v Ukraini [Organization of cultural tourism: current state and development trends in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky - Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 310(5(1)), 58–71. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-10](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-10) [in Ukrainian]
9. Weiler, B., & Ham, S. H. (2020). Tour guides and interpretation in ecotourism. In D. B. Weaver (Ed.), *The encyclopedia of ecotourism* (pp. 549–563). CABI Publishing. <https://doi.org/10.1079/9780851993683.0549>
10. World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future* (The Brundtland Report). Oxford University Press. <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

11. Zawilińska, B., Brańka, P., Majewski, K., & Semczuk, M. (2021). National Parks - Areas of Economic Development or Stagnation? *Evidence from Poland. Sustainability*, 13(20). <https://doi.org/10.3390/su132011351>

12. González-Domingo, A., Fosse J., & Costa-Salavedra, C. (2021). Managing (over)tourism in Natural Protected Areas: Learnings from National Parks in Spain and in Europe. https://www.ecounion.eu/wp-content/uploads/2021/10/Notaguiaturismo_online_eng02.pdf

Отримано: 30.03.2026

Прийнято: 27.04.2026

Опубліковано: 28.04.2026

© Copyright 2026 by the author(s)

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative

Commons CC-BY 4.0
